

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

18. července 2007*

Ve věci C-119/05,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Consiglio di Stato (Itálie) ze dne 22. října 2004, došlým Soudnímu dvoru dne 14. března 2005, v řízení

Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato

proti

Lucchini SpA, dříve Lucchini Siderurgica SpA,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas a K. Lenaerts, předsedové senátů, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann (zpravodaj), J. Makarczyk, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič a J. Malenovský, soudci,

* Jednací jazyk: italština.

generální advokát: L. A. Geelhoed,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. června 2006,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Lucchini SpA, dříve Lucchini Siderurgica SpA, původně F. Lemmem, avvocato, poté G. Lemmem a A. Anselmem, avvocati,

- za českou vládu T. Bočkem, jako zmocněncem,

- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s P. Gentilim, avvocato dello Stato,

- za nizozemskou vládu H. G. Sevenster, M. de Gravem a C. ten Dam, jako zmocněnci,

- za Komisi Evropských společenství V. Di Buccim a E. Righini, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 14. září 2006,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká zásad práva Společenství, použitelných na zrušení vnitrostátního aktu udělujícího státní podpory neslučitelné s právem Společenství, který byl přijat na základě pravomocného vnitrostátního soudního rozhodnutí.

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci žaloby podané společností založené podle italského práva Lucchini SpA (dříve Siderpotenza SpA, poté Lucchini Siderurgica SpA, dále jen „Lucchini“) proti rozhodnutí Ministero dell’Industria, del Commercio e dell’Artigianato (ministerstvo průmyslu, obchodu a podnikání, dále jen „MICA“), kterým bylo nařízeno vrácení státní podpory. MICA se stalo právním nástupcem orgánů, které byly dříve příslušné za správu státních podpor v regionu Mezzogiorno (dále jen společně „příslušné orgány“).

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Článek 4 písm. c) ESUO zakazuje členským státům poskytovat v odvětvích uhlí a oceli subvence nebo podpory v jakékoli formě.

- 4 Od roku 1980 byla kvůli stále se zostřující krizi zasahující odvětví ocelářství v Evropě přijata na základě článku 95 prvního a druhého pododstavce Smlouvy o ESUO řada opatření, která představovala výjimku z tohoto absolutního a bezpodmínečného zákazu.

- 5 Konkrétně rozhodnutí Komise ze dne 7. srpna 1981 č. 2320/81/ESUO, kterým se stanoví pravidla Společenství pro podpory v odvětví ocelářství (Úř. věst. L 228, s. 14, dále jen „druhý kodex“), zavedlo druhý kodex státních podpor v ocelářství. Cílem tohoto kodexu bylo umožnit poskytování podpor určených k ozdravení ocelářských podniků a snížení jejich výrobních kapacit na úroveň předvídatelné poptávky, při progresivním snižování těchto podpor v předem stanovených lhůtách, jak pokud jde o jejich oznamování Komisi (do 30. září 1982), a jejich schvalování (do 1. července 1983), tak i jejich vyplácení (do 31. prosince 1984). Tyto lhůty byly rozhodnutím Komise ze dne 19. dubna 1985 č. 1018/85/ESUO, kterým se mění rozhodnutí č. 2320/81 (Úř. věst. L 110, s. 5), prodlouženy, pokud jde o oznamování, do 31. května 1985, pokud jde o schvalování, do 1. srpna 1985, a pokud jde o vyplácení, do 31. prosince 1985.

- 6 Druhý kodex upravoval povinné schvalovací řízení všech zamýšlených podpor ze strany Komise. Zejména podle čl. 8 odst. 1 tohoto kodexu:

„Komise je včas informována o návrzích na zavedení nebo změnu podpor, aby se k nim mohla vyjádřit. [...] Dotčený členský stát může navrhovaná opatření provést pouze se souhlasem Komise a v souladu s podmínkami stanovenými Komisí.“
(neoficiální překlad)

- 7 Rozhodnutí Komise ze dne 27. listopadu 1985 č. 3484/85/ESUO, kterým se stanoví pravidla Společenství pro podpory v odvětví ocelářství (Úř. věst. L 340, s. 1, dále jen „třetí kodex“), nahradilo druhý kodex a zavedlo třetí kodex státních podpor v odvětví ocelářství, aby mezi 1. lednem 1986 a 31. prosincem 1988 byla umožněna nová omezenější výjimka ze zákazu stanoveného v čl. 4 písm. c) Smlouvy o ESUO.
- 8 Na základě článku 3 třetího kodexu mohla Komise zejména schvalovat obecné podpory poskytované na přizpůsobení zařízení novým právním předpisům v oblasti ochrany životního prostředí. Výše těchto podpor nesměla přesáhnout 15 % čistého ekvivalentu dotace investičních nákladů.
- 9 Článek 1 odst. 3 třetího kodexu upřesňoval, že podpory je možné zavádět pouze v souladu s postupy uvedenými v článku 6 a žádná platba nemůže být provedena po 31. prosinci 1988.
- 10 Článek 6 odst. 1, 2 a 4 třetího kodexu zněl následovně:

„1. Komise je včas informována o návrzích na zavedení nebo změnu podpor, aby se k nim mohla vyjádřit [...]. Za stejných podmínek je informována o návrzích na zavedení v odvětví ocelářství režimů podpor, o kterých se již vyjádřila na základě ustanovení Smlouvy o EHS. Oznámení o návrzích podpor uvedená v tomto článku je třeba učinit u Komise nejpozději 30. června 1988.

2. Komise je včas, a nejpozději 30. června 1988, informována o veškerých návrzích finančních opatření (nabytí účasti, vklady do kapitálu nebo obdobná opatření) členských států, územních celků nebo orgánů využívajících pro tento účel veřejné zdroje ve prospěch ocelářských podniků, aby se mohla vyjádřit.

Komise určuje, zda opatření obsahují prvky podpory [...], a posoudí případně jejich slučitelnost s ustanoveními článků 2 až 5.

[...]

4. Pokud Komise poté, co vyzvala zúčastněné strany k předložení svých připomínek, dospěje k závěru, že podpora je neslučitelná s ustanoveními tohoto rozhodnutí, oznámí dotčenému členskému státu své rozhodnutí. Komise přijme takové rozhodnutí nejpozději tři měsíce po doručení informací nezbytných k tomu, aby mohla posoudit dotčenou podporu. V případě, kdy členský stát nevyhoví uvedenému rozhodnutí, se použijí ustanovení článku 88 Smlouvy o ESUO. Dotčený členský stát může navrhovaná opatření uvedená v člácích 1 a 2 provést pouze se souhlasem Komise a v souladu s podmínkami stanovenými Komisí.“ (*neoficiální překlad*)

¹¹ Třetí kodex byl od 1. ledna 1989 do 31. prosince 1991 nahrazen čtvrtým kodexem, zavedeným rozhodnutím Komise ze dne 1. února 1989 č. 322/89/ESUO, kterým se stanoví pravidla Společenství pro podpory v odvětví ocelářství (Úř. věst. L 38, s. 8), který převzal zejména článek 3 třetího kodexu.

- 12 Po uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO dne 23. července 2002 se na státní podpory v odvětví ocelářství začal uplatňovat režim podpor upravený ve Smlouvě o ES.

Vnitrostátní právní úprava

- 13 Zákon č. 183 o mimořádných opatřeních v Mezzogiorno (legge n° 183/1976 sulla disciplina dell'intervento straordinario nel Mezzogiorno) ze dne 2. května 1976 (GURI č. 121, 8. května 1976, dále jen „zákon č. 183/1976“) stanovil zejména možnost poskytnout dotace jak formou vkladu do kapitálu, tak i ve formě zvýhodněného úročení ve výši 30 % z částky investic na provedení průmyslových projektů v Mezzogiorno.

- 14 Článek 2909 italského občanského zákoníku (codice civile) s názvem „Překážka věci pravomocně rozsouzené“ stanoví následující:

„Zjištění obsažená v rozsudku, který nabyl právní moci, jsou závazná pro účastníky řízení, jejich dědice nebo jejich právní nástupce.“

- 15 Podle předkládajícího soudu se toto ustanovení vztahuje nejen na žalobní důvody dovolávané během dotyčného řízení, ale rovněž i na důvody, kterých se bylo možné dovolávat.

- 16 Z procesního hlediska vylučuje toto ustanovení jakoukoli možnost předložit soudu spory, o kterých již s konečnou platností rozhodl jiný soud.

Spor v původním řízení a předběžné otázky*Žádost o podporu podaná společností Lucchini*

- 17 Dne 6. listopadu 1985 předložila společnost Lucchini na základě zákona č. 183/1976 u příslušných orgánů žádost o podporu pro účely modernizace některých ocelářských zařízení. Na celkovou investici ve výši 2 550 milionů ITL požadovala Lucchini dotaci ve výši 765 milionů ITL (což činí 30 % nákladů) a zvýhodněné úročení úvěru ve výši 1 020 milionů ITL. Úvěrový orgán příslušný k vyřízení žádosti rozhodl o možném poskytnutí úvěru v požadované částce na dobu 10 let se zvýhodněnou úrokovou sazbou 4,25 %.
- 18 Dopisem ze dne 20. dubna 1988 oznámily příslušné orgány Komisi v souladu s čl. 6 odst. 1 třetího kodexu návrh podpory ve prospěch společnosti Lucchini. Podle oznámení byla cílem této podpory investice určená na zlepšení ochrany životního prostředí. Hodnota zvýhodněného úročení u úvěru ve výši 1 020 milionů ITL byla uvedena ve výši 367 milionů ITL.
- 19 Dopisem ze dne 22. června 1988 si Komise vyžádala doplňující informace ohledně povahy investice, na kterou má být poskytnuta uvedená podpora, jakož i přesných podmínek (sazba a doba trvání) požadovaného úvěru. V tomto dopise mimo jiné požadovala, aby příslušné orgány uvedly, zda podpory byly poskytnuty podle obecného režimu na ochranu životního prostředí, aby bylo možné zařízení přizpůsobit novým příslušným předpisům a aby uvedly dotčené předpisy. Příslušné orgány na tento dopis neodpověděly.

- 20 Dne 16. listopadu 1988 rozhodly příslušné orgány s ohledem na blížící se uplynutí lhůty pro poskytování podpor uvedené v třetím kodexu, stanovené na 31. prosince téhož roku, o poskytnutí prozatímní podpory společnosti Lucchini ve výši 382 500 000 ITL, tedy ve výši 15 % hodnoty investice (namísto 30 % stanovených v zákoně č. 183/1976), splatné před 31. prosincem 1988 v souladu s třetím kodexem. Úroková podpora byla naopak zamítnuta, jelikož by zvýšila celkovou částku poskytnutých podpor nad hranici 15 % stanovenou uvedeným kodexem. V souladu s článkem 6 třetího kodexu bylo konečné poskytnutí podpory podmíněno souhlasem Komise a příslušné orgány neprovedly žádnou platbu.
- 21 Vzhledem k tomu, že Komise neměla od příslušných orgánů dostatečné informace k okamžitému posouzení slučitelnosti zamýšlených podpor se společným trhem, zahájila vůči těmto orgánům řízení upravené v čl. 6 odst. 4 třetího kodexu a informovala je o tom dopisem ze dne 13. ledna 1989. Příslušné oznámení týkající se tohoto řízení bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropských společenství* ze dne 23. března 1990 (Úř. věst. C 73, s. 5).
- 22 Příslušné orgány předložily doplňující údaje o dotčených podporách telexem ze dne 9. srpna 1989. Dopisem ze dne 18. října 1989 Komise těmto orgánům sdělila, že jejich odpověď nebyla dostatečná, jelikož některé konkrétní údaje nadále chyběly. Komise krom toho uvedla, že v případě neobdržení patřičné odpovědi ve lhůtě patnácti pracovních dnů je oprávněna přijmout konečné rozhodnutí na základě pouze těch informací, které má k dispozici. Tento dopis zůstal bez odpovědi.

Rozhodnutí Komise 90/555/ESUO

- 23 Svým rozhodnutím 90/555/ESUO ze dne 20. června 1990 o podpoře, kterou italské orgány zamýšlí poskytnout ocelárnám Tirreno a Siderpotenza (N195/88–N200/88)

(Úř. věst. L 314, s. 17), prohlásila Komise všechny podpory ve prospěch společnosti Lucchini za neslučitelné se společným trhem, jelikož nebylo podle jejího názoru prokázáno, že byly splněny podmínky nezbytné k použití výjimky upravené v článku 3 třetího kodexu.

- 24 Rozhodnutí bylo oznámeno příslušným orgánům dne 20. července 1990 a zveřejněno v *Úředním věstníku Evropských společenství* ze dne 14. listopadu 1990. Lucchini nenapadla toto rozhodnutí ve lhůtě jednoho měsíce stanovené v čl. 33 třetím pododstavci Smlouvy o ESUO.

Řízení před občanskoprávním soudem

- 25 Před vydáním rozhodnutí 90/555 podala Lucchini dne 6. dubna 1989, jelikož jí podpora nebyla vyplacena, proti příslušným orgánům žalobu u Tribunale civile e penale di Roma, aby byl určen její nárok na vyplacení celé podpory, kterou původně požadovala (tedy dotace ve výši 765 milionů ITL a zvýhodněné úročení v hodnotě 367 milionů ITL).
- 26 Rozsudkem ze dne 24. července 1991, tedy po vydání rozhodnutí 90/555, dospěl Tribunale civile e penale di Roma k závěru, že Lucchini má na dotyčnou podporu nárok, a uložil příslušným orgánům, aby požadované částky vyplatily. Tento rozsudek se zcela opíral o zákon č. 183/1976. Účastníci řízení neodkázali před Tribunale civile e penale di Roma ani na Smlouvu o ESUO, ani na třetí nebo čtvrtý kodex, ani na rozhodnutí 90/555, a tento soud z nich z úřední povinnosti nevycházel. Na druhý kodex odkázaly příslušné orgány, ale uvedený soud jej nepoužil, jelikož již nebyl v rozhodné době v platnosti.

- 27 Příslušné orgány se proti tomuto rozsudku odvolaly u Corte d'appello di Roma. Zpochybnily pravomoc občanskoprávních soudů a uplatňovaly, že nemají žádnou povinnost k vyplacení podpory, a odvolaly se poprvé podpůrně na to, že taková povinnost existuje na základě článku 3 třetího kodexu pouze do limitu 15 % investic.
- 28 Toto odvolání Corte d'Appello di Roma rozsudkem ze dne 6. května 1994 zamítl a potvrdil rozhodnutí Tribunale civile e penale di Roma.
- 29 V přípisu ze dne 19. ledna 1995 Avvocatura Generale dello Stato posoudila rozsudek Corte d'appello di Roma a dospěla k závěru, že byl vydán v souladu s pravidly pro odůvodnění a v souladu s právem. Příslušné orgány proto nepodaly kasační opravný prostředek. Jelikož nebyl dotčený rozsudek napaden, nabyl dne 28. února 1995 právní moci.
- 30 Jelikož podpora nebyla ani nadále vyplacena, uložil předseda Tribunale civile e penale di Roma na návrh Lucchini příslušným orgánům zaplatit Lucchini dlužné částky. Tento platební rozkaz byl prohlášen za prozatímně vykonatelný a v únoru 1996 byl z důvodu nesplnění platebního rozkazu zabaven ve prospěch Lucchini určitý majetek MICA, zejména služební vozy.
- 31 Na základě nařízení č. 17975 generálního ředitele MICA ze dne 8. března 1996 byl rozsudek Corte d'appello di Roma vykonán a Lucchini udělena podpora formou vkladu do kapitálu ve výši 765 milionů ITL a podpora ve výši 367 milionů ITL ve formě zvýhodněného úročení. Toto nařízení obsahovalo výhradu možnosti úplného nebo částečného zpětvzetí podpory zejména „v případě, že orgán Společenství vydá

nepříznivé rozhodnutí o platnosti poskytnutí nebo vyplacení uvedených podpor“. Dne 22. března 1996 byly tyto podpory ve výši 1 132 milionů ITL vyplaceny a dne 16. dubna 1996 k nim byla přidána částka 601,375 milionů ITL jako zákonné úroky.

Výměna korespondence mezi Komisí a italskými orgány

- 32 V dopise ze dne 15. července 1996 zaslaném italským orgánům Komise uvedla, že navzdory rozhodnutí 90/555 :

„[příslušné] orgány, které nepovažovaly za vhodné podat kasační opravný prostředek, [...] v důsledku vydání rozsudku [Corte d'appello di Roma] ze dne 6. května 1994, který při nerespektování nejzákladnějších zásad práva Společenství stanovil, že [Lucchini] má nárok na poskytnutí podpor, které již Komise prohlásila za neslučitelné, udělily v dubnu téhož roku výše uvedené podpory, které jsou neslučitelné se společným trhem.“

- 33 Příslušné orgány odpověděly dopisem ze dne 26. července 1996, ve kterém uvedly, že podpory byly poskytnuty „s výhradou práva na zpětvzetí“.

- 34 Přípisem č. 5259 ze dne 16. září 1996 Komise vyjádřila stanovisko, podle kterého příslušné orgány tím, že společnosti Lucchini vyplatily podpory, které již byly rozhodnutím 90/555 prohlášeny za neslučitelné se společným trhem, porušily právo Společenství, a vyzvala tyto orgány, aby zajistily navrácení dotčených podpor ve lhůtě 15 dnů a sdělily jí ve lhůtě jednoho měsíce konkrétní opatření, která přijaly pro splnění tohoto rozhodnutí. Pokud uvedené orgány tento příkaz nesplní, hodlá

Komise konstatovat nesplnění povinnosti podle článku 88 Smlouvy o ESUO a vyzve příslušné orgány, aby předložily podle článku 88 prvního pododstavce Smlouvy o ESUO ve lhůtě 10 pracovních dnů případné nové vyjádření.

Zrušení podpory

- 35 Nařízením č. 20357 ze dne 20. září 1996 zrušilo MICA nařízení č. 17975 ze dne 8. března 1996 a nařídilo společnosti Lucchini vrátit částku 1 132 milionů ITL, navýšenou o úroky odpovídající referenční sazbě, a částku 601 375 milionů ITL, zvýšenou o inflaci.

Řízení před předkládajícím soudem

- 36 Žalobou ze dne 16. listopadu 1996 napadla Lucchini nařízení č. 20357 u Tribunale amministrativo regionale del Lazio. Tento soud žalobě podané Lucchini vyhověl rozsudkem ze dne 1. dubna 1999, jelikož se domníval, že pravomoci, které umožňují orgánům veřejné správy vzít zpět vlastní neplatné akty z důvodu protiprávnosti nebo věcných vad jsou v projednávaném případě omezeny nárokem na poskytnutí podpory, který byl stanoven rozsudkem Corte d'appello di Roma, jenž nabyl právní moci.

- 37 Avvocatura Generale dello Stato, jednající jménem MICA, podala dne 2. listopadu 1999 proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek u Consiglio di Stato, ve kterém zejména uplatňovala, že přímo použitelné právo Společenství zahrnující jak třetí kodex, tak rozhodnutí 90/555 musí mít přednost před právní mocí rozsudku Corte d'appello di Roma.

38 Consiglio di Stato konstatoval existenci kolize mezi tímto rozsudkem a rozhodnutím 90/555.

39 Podle Consiglio di Stato je zřejmé, že se příslušné orgány ve sporu projednávaném před Corte d'appello di Roma, tedy sporu, ve kterém se projednávala mimo jiné legalita nevyplacení podpory z důvodu, že její poskytnutí záviselo na schválení ze strany Komise, mohly a měly včas dovolat existence rozhodnutí 90/555. V důsledku toho, jelikož příslušné orgány nenapadly rozsudek vydaný Corte d'appello di Roma, není pochyb, že tento rozsudek nabyl právní moci a že právní moc zahrnuje otázku slučitelnosti podpory s právem Společenství, alespoň pokud jde o rozhodnutí orgánů Společenství, která předcházela vyhlášení rozsudku. Právní moc lze tedy v zásadě rovněž uplatňovat vůči rozhodnutí 90/555, které bylo přijato před ukončením sporu.

40 Za těchto podmínek se Consiglio di Stato rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru dvě následující předběžné otázky:

„1) Je na základě zásady přednosti přímo použitelného práva Společenství – v projednávaném případě se jedná o [třetí kodex], rozhodnutí [90/555] [...], jakož i [rozhodnutí] č. 5259 [...] ukládající italské vládě navrácení podpory, což jsou akty, na jejichž základě bylo přijato rozhodnutí o vrácení napadené v tomto řízení (tj. nařízení č. 20357 [...]) – právně možné a opodstatněné, aby vnitrostátní správa požadovala zpět podporu, kterou obdržel jednotlivec, ačkoliv existuje pravomocný rozsudek vydaný v občanskoprávním řízení, který ukládá bezpodmínečnou povinnost vyplatit tuto podporu?

- 2) Není naopak řízení o vrácení s ohledem na obecně uznávanou zásadu, podle které je rozhodnutí o vrácení podpory upraveno právem Společenství, jeho provedení a dotyčné řízení o vrácení jsou však při neexistenci předpisů práva Společenství v tomto ohledu upraveny vnitrostátním právem (rozsudek Soudního dvora ze dne 21. září 1983, *Deutsche Milchkontor* [a další], 205/82 až 215/82, Recueil, s. 2633), z důvodu konkrétního pravomocného soudního rozhodnutí (článek 2909 [italského] občanského zákoníku), které bylo vydáno v právním sporu mezi jednotlivcem a správním orgánem a kterému je správa povinna se podrobit, právně nemožné.“

K pravomoci Soudního dvora

- 41 Úvodem je třeba poznamenat, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o předběžných otázkách, které se týkají výkladu a použití Smlouvy o ESUO, jakož i aktů přijatých na jejím základě, i když mu tyto otázky byly předloženy až po uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO. Ačkoli se článek 41 této smlouvy již nemůže za těchto okolností použít k tomu, aby založil pravomoc Soudního dvora, bylo by v rozporu s účelem a sou-držností Smluv a neslučitelné s kontinuitou právního řádu Společenství, kdyby Soudní dvůr postrádal oprávnění zajišťovat jednotný výklad ustanovení vztahujících se ke Smlouvě o ESUO, která nadále vytvářejí účinky i po uplynutí platnosti této smlouvy (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 22. února 1990, *Busseni*, C-221/88, Recueil, s. I-495, bod 16). Žádný z účastníků řízení, kteří podali vyjádření, ostatně pravomoc Soudního dvora v tomto ohledu nezpochybnil.

- 42 Lucchini však zpochybňuje přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce z jiných důvodů. Námitky nepřípustnosti, které v tomto ohledu uplatňuje, se opírají o neexistenci ustanovení práva Společenství, které má být vyloženo, o nedostatek pravomoci Soudního dvora k výkladu rozsudku vnitrostátního soudu nebo článku 2909 italského občanského zákoníku a o skutečnost, že otázky mají hypotetickou povahu.

- 43 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci řízení upraveného v článku 234 ES založeného na jasné dělbě činností mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem spadá posouzení skutkových okolností věci do pravomoci vnitrostátního soudu. Stejně tak je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. V důsledku toho, jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Společenství, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz zejména rozsudek ze dne 25. února 2003, IKA, C-326/00, Recueil, s. I-1703, bod 27, ze dne 12. dubna 2005, Keller, C-145/03, Sb. rozh. s. I-2529, bod 33, a ze dne 22. června 2006, Conseil général de la Vienne, C-419/04, Sb. rozh. s. I-5645, bod 19).
- 44 Soudní dvůr však rovněž rozhodl, že za výjimečných okolností mu přísluší, za účelem ověření jeho vlastní pravomoci, aby přezkoumal podmínky, za kterých se na něj vnitrostátní soud obrátil (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 16. prosince 1981, Foglia, 244/80, Recueil, s. 3045, bod 21). Odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem je možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad práva Společenství nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém, nebo také tehdy, pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz zejména rozsudky ze dne 13. března 2001, PreussenElektra, C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 39, ze dne 22. ledna 2002, Canal Satellite Digital, C-390/99, Recueil, s. I-607, bod 19, a výše uvedený rozsudek Conseil général de la Vienne, bod 20).
- 45 Je třeba uvést, že tak tomu v projednávaném případě není.
- 46 Je totiž zjevné, že se předložená žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týká ustanovení práva Společenství. Soudní dvůr není v projednávaném případě žádán

o výklad vnitrostátního práva nebo rozsudku vnitrostátního soudu, ale o vyjasnění, v jaké míře mají vnitrostátní soudy na základě práva Společenství povinnost nepoužít vnitrostátní právo. Položené otázky tedy mají vztah k předmětu sporu v původním řízení, jak byl vymezen předkládajícím soudem, a že odpověď na položené otázky může být pro tento soud užitečná k tomu, aby mu umožnila rozhodnout, zda mají být opatření přijatá k vrácení dotčené podpory zrušena, či nikoli.

- 47 Soudní dvůr má tedy pravomoc rozhodnout o projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

K předběžným otázkám

- 48 Podstatou otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda právo Společenství brání použití takového ustanovení vnitrostátního práva, které zakotvuje zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené, jako je článek 2909 italského občanského zákoníku, pokud jeho použití brání vrácení státní podpory, která byla poskytnuta v rozporu s právem Společenství a jejíž neslučitelnost se společným trhem byla stanovena rozhodnutím Komise, které se stalo konečným.
- 49 V této souvislosti je třeba úvodem připomenout, že v právním řádu Společenství jsou pravomoci vnitrostátních soudů omezeny jak v oblasti státních podpor, tak i pokud jde o prohlášení neplatnosti aktů orgánů Společenství.

K pravomocem vnitrostátních soudů v oblasti státních podpor

- 50 Vnitrostátním soudům mohou být v oblasti státních podpor předkládány spory, ve kterých musejí vykládat a používat pojem „podpora“ uvedený v čl. 87 odst. 1 ES, zejména za účelem určení, zda by určité státní opatření, které bylo zavedeno, aniž bylo přihlédnuto k předběžnému kontrolnímu řízení uvedenému v čl. 88 odst. 3 ES, pod něj mělo spadat, či nikoli (rozsudky ze dne 22. března 1977, Steinike & Weinlig, 78/76, Recueil, s. 595, bod 14, a ze dne 21. listopadu 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, C-354/90, Recueil, s. I-5505, bod 10). Stejně tak může vnitrostátní soud podat výklad pojmu „podpora“ uvedeného v článku 4 písm. c) Smlouvy o ESÚO a článku 1 třetího kodexu, aby mohlo být určeno, zda určité státní opatření, které bylo zavedeno, aniž bylo přihlédnuto k předběžnému přezkumnému řízení podle článku 6 uvedeného třetího kodexu, by pod něj mělo spadat, či nikoli (viz analogicky rozsudek ze dne 20. září 2001, Banks, C-390/98, Recueil, s. I-6117, bod 71).
- 51 Vnitrostátní soudy nemají naproti tomu pravomoc rozhodovat o slučitelnosti státní podpory se společným trhem.
- 52 Z ustálené judikatury totiž vyplývá, že posouzení slučitelnosti podpor nebo režimu podpor se společným trhem spadá do výlučné pravomoci Komise, jejíž činnost je přezkoumatelná soudem Společenství (viz výše uvedený rozsudek Steinike & Weinlig, bod 9; výše uvedený rozsudek Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires a Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, bod 14, jakož i rozsudek ze dne 11. července 1996, SFEI a další, C-39/94, Recueil, s. I-3547, bod 42).

K pravomocem vnitrostátních soudů, pokud jde o prohlášení neplatnosti aktů orgánů Společenství

- 53 Ačkoli mohou být vnitrostátní soudy v zásadě povolány k posouzení platnosti aktu práva Společenství, nemají nicméně pravomoc k tomu, aby samy vyslovily neplatnost aktů orgánů Společenství (rozsudek ze dne 22. října 1987, Foto Frost, 314/85, Recueil, s. 4199, bod 20). Pouze Soudní dvůr má tedy pravomoc určit, že akt orgánů Společenství je neplatný (rozsudky ze dne 21. února 1991, Zuckerfabrik Süderdithmarschen a Zuckerfabrik Soest, C-143/88 a C-92/89, Recueil, s. I-415, bod 17, jakož i ze dne 10. ledna 2006, IATA a ELFAA, C-344/04, Sb. rozh. s. I-403, bod 27). Tato výlučná pravomoc ostatně rovněž výslovně vyplývala z článku 41 Smlouvy o ESUO.
- 54 Krom toho se podle ustálené judikatury rozhodnutí přijaté orgány Společenství, které nebylo napadeno jeho adresátem ve lhůtě stanovené v článku 230 pátém pododstavci ES, stává vůči němu konečným (viz zejména rozsudky ze dne 9. března 1994, TWD Textilwerke Deggendorf, C-188/92, Recueil, s. I-833, bod 13, a ze dne 22. října 2002, National Farmers' Union, C-241/01, Recueil, s. I-9079, bod 34).
- 55 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že je vyloučeno, aby příjemce státní podpory, která je předmětem rozhodnutí Komise určeného přímo samotnému členskému státu, z kterého pochází tento příjemce podpory, který mohl toto rozhodnutí bezpochyby napadnout a který nechal uběhnout lhůtu kogentně stanovenou pro tyto účely v článku 230 pátém pododstavci ES, znovu užitečně zpochybnit legalitu tohoto rozhodnutí před vnitrostátními soudy v rámci žaloby podané proti opatřením přijatým k provedení tohoto rozhodnutí, která přijaly vnitrostátní orgány (výše uvedené rozsudky TWD Textilwerke Deggendorf, body 17 a 20, jakož i National Farmers' Union, bod 35). Stejně zásady se nutně obdobně použijí v rámci oblasti působnosti Smlouvy o ESUO.

56 V důsledku toho je třeba konstatovat, že předkládající soud správně odmítl položit Soudnímu dvoru otázku týkající se platnosti rozhodnutí 90/555, tedy rozhodnutí, které mohla společnost Lucchini napadnout ve lhůtě jednoho měsíce po jeho zveřejnění na základě článku 33 Smlouvy o ESUO, což neučinila. Z těchto důvodů nelze přijmout návrh společnosti Lucchini, ve kterém podpůrně požaduje, aby Soudní dvůr případně z úřední povinnosti ověřil platnost tohoto rozhodnutí.

K pravomoci vnitrostátních soudů ve věci v původním řízení

57 Z výše uvedených úvah vyplývá, že ani Tribunale civile e penale di Roma, ani Corte d'appello di Roma neměly pravomoc rozhodnout o slučitelnosti státních podpor požadovaných společností Lucchini se společným trhem a že ani jeden z těchto soudů nemohl rozhodnout o neplatnosti rozhodnutí 90/555, které prohlásilo tyto podpory za neslučitelné s uvedeným trhem.

58 V tomto ohledu lze ostatně konstatovat, že rozsudek Corte d'appello di Roma, jehož právní moc je uplatňována, ani rozsudek Tribunale civile e penale di Roma se výslovně nevyjadřují ke slučitelnosti státních podpor požadovaných společností Lucchini s právem Společenství nebo k platnosti rozhodnutí 90/555.

K použití článku 2909 italského občanského zákoníku

59 Podle vnitrostátního soudu brání článek 2909 italského občanského zákoníku nejen tomu, aby byly v novém sporu uplatněny důvody, o kterých již bylo výslovně

a s konečnou platností rozhodnuto, ale i tomu, aby byly projednány otázky, které mohly být vzneseny v předchozím řízení, a které vzneseny nebyly. Takový výklad tohoto ustanovení může mít zejména za následek, že s určitým rozhodnutím vnitrostátního soudu jsou spojeny takové účinky, které překračují meze pravomoci dotčeného soudu, jak vyplývají z práva Společenství. Je zjevné, jak uvedl předkládající soud, že použití tohoto ustanovení, které by bylo takto vykládáno, by v projednávaném případě bránilo použití práva Společenství, jelikož by znemožnilo navrácení státní podpory, která byla poskytnuta v rozporu s právem Společenství.

60 V této souvislosti je třeba připomenout, že vnitrostátním soudům přísluší vykládat ustanovení vnitrostátního práva v co největším možném rozsahu tak, aby mohla být použita způsobem přispívajícím k provedení práva Společenství.

61 Z ustálené judikatury krom toho vyplývá, že vnitrostátní soud, pověřený v rámci své pravomoci použitím ustanovení práva Společenství, má povinnost zajistit plný účinek těchto norem podle potřeby i tak, že ze své vlastní pravomoci ponechá nepoužité jakékoli odporující ustanovení vnitrostátních právních předpisů (viz zejména rozsudky ze dne 9. března 1978, *Simmenthal*, 106/77, *Recueil*, s. 629, body 21 až 24; ze dne 8. března 1979, *Salumificio di Cornuda*, 130/78, *Recueil*, s. 867, body 23 až 27; a ze dne 19. června 1990, *Factortame a další*, C-213/89, *Recueil*, s. I-2433, body 19 až 21).

62 Jak bylo stanoveno v bodu 52 tohoto rozsudku, posouzení slučitelnosti podpor nebo režimu podpor se společným trhem spadá do výlučné pravomoci Komise, jejíž činnost je přezkoumatelná soudem Společenství. Toto pravidlo je ve vnitrostátním právním řádu závazné v důsledku zásady přednosti práva Společenství.

- 63 V důsledku toho je na položené otázky třeba odpovědět tak, že právo Společenství brání použití takového ustanovení vnitrostátního práva, které zakotvuje zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené, jako je článek 2909 italského občanského zákoníku, pokud jeho použití brání vrácení státní podpory, která byla poskytnuta v rozporu s právem Společenství a jejíž neslučitelnost se společným trhem byla stanovena rozhodnutím Komise, které se stalo konečným.

K nákladům řízení

- 64 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Právo Společenství brání použití takového ustanovení vnitrostátního práva, které zakotvuje zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené, jako je článek 2909 italského občanského zákoníku (codice civile), pokud jeho použití brání vrácení státní podpory, která byla poskytnuta v rozporu s právem Společenství a jejíž neslučitelnost se společným trhem byla stanovena rozhodnutím Komise Evropských společenství, které se stalo konečným.

Podpisy.

